

On veure aucells?

Estany Pudent, Formentera

David García ¹ i Patrícia Arbona ²

Les zones humides de l'illa de Formentera estan formades per un complex sistema saliner i dues grans llacunes litorals: s'Estany des Peix i s'Estany Pudent. El primer és una badia molt tancada, però que encara conserva un canal de comunicació natural amb la mar oberta, *sa Boca*. S'Estany Pudent és una llacuna interior de caràcter hipersalí amb una superfície de 3,5 km² situada al nord de l'illa de Formentera, compta amb una única entrada d'aigua de la mar a través d'un estret canal artificial, *sa Sèquia*, situat en el seu extrem nord. S'Estany va ser utilitzat com a pre-concentrador per la indústria salinera, per a posteriorment canalitzar les seves aigües fins als concentradors de les salines d'en Ferrer i Marroig. Per a la millora d'aquesta activitat es va transformar el perímetre de s'Estany Pudent, voltant-lo d'una paret que el separava d'un canal: el canal circumval·lador, el qual feia la funció de canalitzador i de concentrador al mateix temps. El canal de circumval·lació està construït a l'interior de s'Estany Pudent limitat per parets de pedra, voltant gairebé per complet s'Estany. La seva finalitat, com s'ha esmentat anteriorment, és la de procurar l'aportament d'aigua hipersalina de s'Estany a les salines annexes a aquest conjunt. L'activitat de les salines de Formentera es va abandonar a

començaments de la dècada dels vuitanta.

Actualment existeixen trams del canal de circumval·lació en avançat estat de colmatació; aquest procés, juntament amb les baixades temporals del nivell de les aigües, ha beneficiat considerablement la creació d'àrees adients per a la nidificació d'aus. El xerraire (*Himantopus himantopus*) i el picaplatges camanegre (*Charadrius alexandrinus*) són les espècies més afavorides. L'existència de trams de retenció del canal suposa l'existència d'indrets idonis com a àrees d'alimentació per a diferents espècies aquàtiques, tant nidificants com hivernants i migrants, així com lloc de cria pel picaplatges camanegre.

El canal de retenció o d'escoorrentia, tenia per objectiu evitar l'aportament de l'aigua dolça de les pluges i de les filtracions al canal de circumval·lació i al propi Estany Pudent, per evitar la disminució de la concentració de sal. Actualment, es troba cobert per un mantell vegetal de caràcter halòfil, caracteritzat principalment per la solsera (*Sarcocornia fruticosa*). El tram d'aquest canal que transcorre per la zona coneguda com *els Brols* - àrea de surgències d'aigües dolces - constitueix l'indret més ric i peculiar de tot el complex de s'Estany Pudent.

(¹) baldritja@yahoo.es, (²) patri2_99@yahoo.es

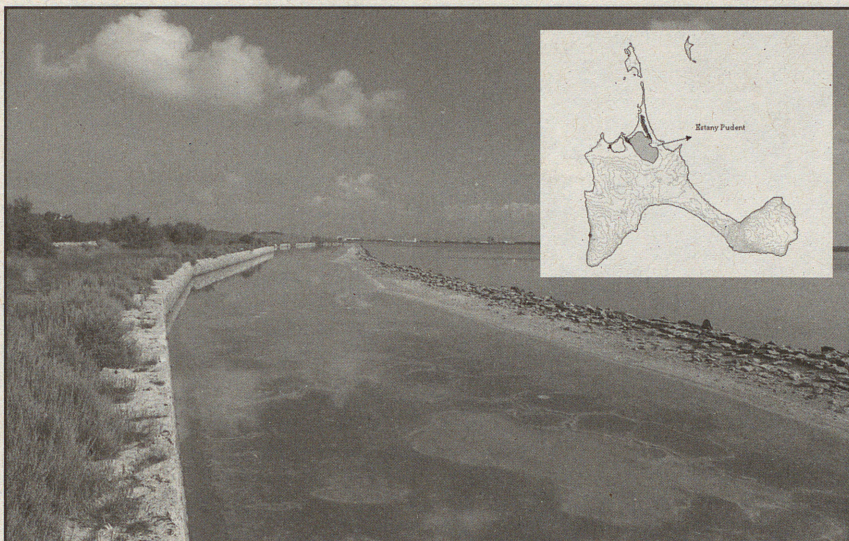

Foto: D. García

Caracteritzat per mantenir durant gran part de l'any una sèrie de basses amb aigua, degut a les filtracions, allotja unes comunitats vegetals que corresponen més a un sistema palustre que al propi saladar. Entre les espècies dominants calen destacar: la canya (*Arundo donax*) que s'estén per gran part del canal de retenció que transcorre pels Brols. La seva coberta densa proporciona un bon refugi a espècies com la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*); la bova (*Typha angustifolia*), localitzada a les vores de les basses que mantenen un aportament d'aigua relativament dolça; i el canyet (*Phragmites australis*). La resta de plantes que formen part de les diferents comunitats vegetals correspon a espècies dominants com els joncs (*Juncus acutus* i *Shoenus nigricans*), *Salsola kali*, la savina (*Juniperus phoenicea*), el llençiscle (*Pistacea lentiscus*) i diferents espècies del gènere *Limonium*.

El tram de canal d'escorrentia que transcorre pels Brols, constitueix l'únic indret de nidificació d'algunes espècies d'aus aquàtiques, com són l'ànnera blanca (*Tadorna tadorna*), el collverd (*Anas platyrhynchos*) i la polla d'aigua, ja que troben en aquesta àrea les característiques necessàries per a la seva nidificació.

Sense cap gènere de dubtes, l'avifauna troba el seu màxim exponent en diversitat a Formentera a les immediacions de s'Estany Pudent, on les aus aquàtiques constitueixen el grup vertebrat que aporta major nombre d'espècies. En total cinc espècies d'aus aquàtiques, ja esmentades anteriorment, nidifiquen a la zona de s'Estany.

Durant els mesos d'hivern el nombre d'espècies d'aus s'incrementa substancialment. El fenomen més característic d'aquests mesos són les grans concentracions de cabussoners (*Podiceps nigricollis*), que mantenen

Tirituró-lo camanegre, *Charadrius alexandrinus*. Foto: D. García

durant l'hivern una mitjana d'uns cinc-cents exemplars. Malgrat això, és durant el pas post-nupcial (juliol-setembre) quan s'assoleix el màxim nombre d'exemplars. En els darrers cinc anys la mitjana durant aquest període s'ha situat voltant els 1.500 individus. Cap destacar, com a curiositat ornitològica, que a diferència de les concentracions hivernals de flamenc (*Phoenicopterus roseus*) de les salines d'Eivissa, a Formentera aquest és més aviat rar, encara que es poden observar ocasionalment petits grups.

Les espècies del grup de les ardeides que solen hivernar a aquest indret són la garsa (*Ardea cinerea*) i la garseta blanca (*Egretta garzetta*) que solen estar associades als canals i voreres de s'Estany, mentre que l'esplugabous (*Bubulcus ibis*) és comú observarlo als conreus propers a aquesta zona humida. Per una altra banda, les anàtides estan representades durant aquest període per l'ànnera blanca, el collverd, el cullerot (*Anas clypeata*) i el sorçó d'hivern (*Anas crecca*).

El grup dels limícoles contribueix durant aquests mesos d'hivern amb un important nombre d'espècies, entre les quals calen destacar: cama-roja (*Tringa totanus*), camaverda (*Tringa nebularia*), picaplatges gros (*Charadrius hiaticula*), picaplatges camanegra, polleta d'aigua (*Actitis hypoleucos*), i picaplatges (*Arenaria interpres*).

Entre els rapinyaires associats a medis aquàtics, és comú observar el pilot d'àdenes (*Circus aeruginosus*) volant per sobre de la vegetació palustre dels Brolles. Així mateix, cada any es pot contemplar algun exemplar d'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*) que utilitza s'Estany Pudent com a lloc de descans i d'alimentació.

Malgrat això, d'igual manera que ocorre amb altres zones humides de l'arxipèlag balear, són els mesos de migració quan aquests ecosistemes assoleixen la seva màxima diversitat específica. Aus limícoles com el corriol beclllarg (*Calidris ferruginea*), el corriol variant

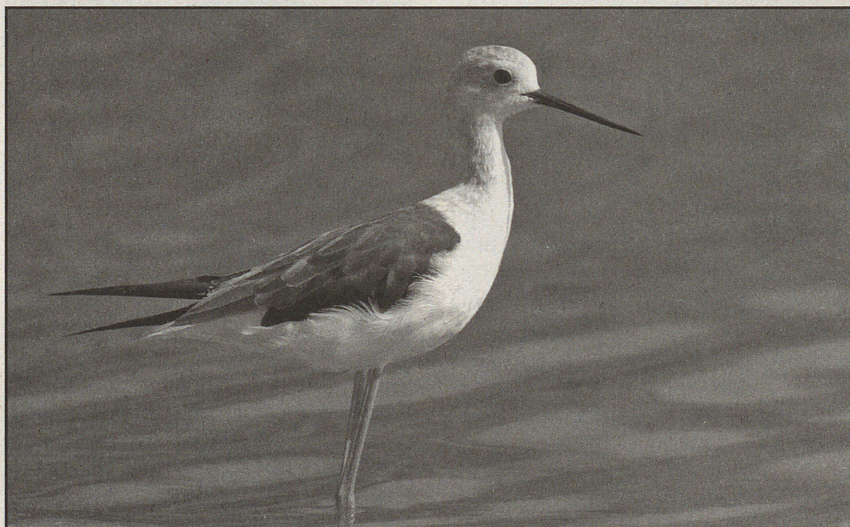
(*Calidris alpina*), el batallaire (*Philomachus pugnax*) i la curlera (*Numenius phaeopus*), es poden observar i, en ocasions arriben a formar grupets de certa identitat, a les voreres de s'Estany. Un altre grup que augmenta la seva diversitat durant el pas migratori són les ardeides, al qual s'incorporen espècies com el toret (*Ardeola ralloides*).

Aquest medi aquàtic és emprat durant la nit per un altre grup faunístic: els quiròpter, els quals són atrets per l'abundància de preses, bàsicament dípters i lepidòpters. La ratapinyada comuna (*Pipistrellus pipistrellus*) i la ratapinyada de vorera clara (*Pipistrellus kuhlii*), es poden observar en importants concentracions en les immediacions dels canals d'escorrentia i de circumval·lació, especialment a la zona dels Brols. I amb un poc de paciència i deteniment podrem escoltar els bateigs audibles que són emesos per la rata-

pinyada de coa llarga (*Tadarida teniotis*) que sol volar per damunt de s'Estany en busca de preses.

La facilitat d'accés i la comoditat de trànsit pels marges de s'Estany Pudent, converteixen aquest peculiar medi salí en una bona alternativa per a observar aus aquàtiques durant la visita a l'illa. És recomanable transitar a peu o en bicicleta; per una altra banda cal esmentar que no es pot accedir a l'interior del recinte ni dels canals o dels complexos saliners.

Actualment s'Estany Pudent es troba inclòs dins els límits del Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera, el qual acull la totalitat dels sistemes saliners de les illes Pitiüses. Aquest Parc és la segona zona declarada Ramsar a les Illes Balears, junt amb s'Albufera de Mallorca, i també està declarat Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA).

Avissador, *Himantopus himantopus*. Foto: D. García